

НА КРИЛАХ СИНЬОГО ПТАХА

Сценарій літературно-мистецького вечора за п'єсою Моріса Метерлінка «Синій птах»

На сцені — велике зображення синього птаха, написаний девіз: «Боротися, шукати, знайти і не здаватись». Звучить мелодія пісні Бориса Гребенщикова «Город», у залі — виставка репродукцій картин М.Реріха.

1 ведучий: Ім'я Моріса Метерлінка всесвітньо відоме. Бельгійський письменник, лауреат Нобелівської премії, автор багатьох п'єс («Сестра Беатріса», «Монна Ванна», «Жуазель», «Сліпі» та ін.), які ставилися на сценах багатьох західноєвропейських театрів, він справедливо вважається першопрохідцем у символістській драмі. А його п'єса «Синій птах» стала символом вічного пошуку людського щастя, сенсу буття, високого ідеалу.

2 ведучий: Моріса Метерлінка називали «бельгійським Шекспіром». Він народився у Генті, старовинному місті Східної Фландрії, у сім'ї нотаріуса. Своє дитинство хлопчик провів між двома монастирями, там у захопленні він слухав розповіді про доброго Господа, про янголів, про Святу Діву і небесне блаженство. Закінчив єзуїтський коледж, потім студював право у Парижі, одержав диплом адвоката. У студентські роки захоплювався французьким театром та новелістикою, писав нариси, вірші. Молодий Метерлінк цікавився й науковими відкриттями. Окрім гуманітарних і соціальних наук, з якими знайомився молодий адвокат у пошуках істини і гармонії, уважно вивчав праці голландських і німецьких містиків, античних філософів, моралістів, істориків і окультистів.

1 ведучий: Щоб досконало познайомитися зі спадщиною Шекспіра, Метерлінк вивчив англійську. Не були чужі йому й природничі науки — зоологія, ботаніка, хімія. Він був глибоким дослідником природи, і розкриття таємниць зробив предметом своєї художньо-філософської творчості. Зачаровують читача його «Життя бджіл», «Розум квітів», «Життя мурах», «Життя термітів». Філософським і естетичним поясненням драматургічних уподобань митця можна визнати книгу «Скарб смиренних».

2 ведучий: Перші роки творчого життя Моріса Метерлінка були тісно пов'язані з символізмом. Еміль Верхарн, бельгійський літератор і однокласник Моріса, писав: «Ніколи ще не було в нашій літературі подібної незалежності від загальноприйнятого, такого лихоманкового прагнення звільнитися від усіляких пут». Його цікавило психічне життя людини, її душа, яку Метерлінк ставив вище за все. Він вважав, що важливо навчитися чути за звичайними розмовами розуму й почуттів більш величну бесіду душі з долею. Звертаючись до невідчутного, нематеріального, він писав так, що головним у нього були не слова, а натяки, жести, настрої, внутрішній стан персонажів.

1 ведучий: Метерлінк мав чудовий талант перетворювати думки в образи, символи, передавати глибокий філософський зміст у порівняннях, алегоріях, казкових пригодах. Його герої живуть у якомусь нереальному світі, але ми цей світ знаємо, бо це світ наших відчуттів і тривоги. За Метерлінком, всі ми залежимо від якогось фатального Невідомого, яке царює в світі. Перед цим Невідомим люди — лише «гендінне і випадкове мерехтіння, такі, що без визначеної мети віддані у владу подиху байдужої ночі». Це Невідоме присутнє у його ранніх драмах «Непрохана», «Сліпі», «Смерть Тентажіля», «Пелеас і Мелісандра».

Звучить музика К.Дебюссі до драми «Пелеас і Мелісандра». На слайдах демонструються репродукції полотен французьких імпресіоністів.

2 ведучий: Та навіть у цих трагічних п'єсах Метерлінка завжди присутня надія. Вона дуже своєрідна, бо її народжує банальна істина: життя продовжується і треба діяти так, ніби на щось сподіваєшся. Метерлінк вважав, що люди — передусім сліпі скарбники життя. Тобто, найцінніше в людському житті — саме життя. І письменник намагався виправдати дійсність. Трактат «Мудрість і доля» — це керівництво до щасливого життя. «Бути мудрим означає перш за все навчитися бути щасливим». Під щастям він розуміє внутрішню досконалість, окриленість, духовне багатство. У пошуках щастя Метерлінк відмовляється від влади Невідомого і повертає у свої п'єси Любов, Красу, Сподівання. Про це йдеться у його романтичній драмі «Монна Ванна», що була однією з перших перекладена українською мовою.

1 ведучий: Про це ж і всесвітньо відома феєрична казка «Синій птах». «Синій птах» — найрадісніша й найяскравіша п'єса Метерлінка. П'єса надзвичайно багатозначна, але всі її теми підкоряються одній ідеї: людина має право на любов і щастя, вони освячують її життєвий шлях. П'єса вперше була поставлена на сцені МХАТу режисером К.С. Станіславським і до цього часу не сходить зі сцени. Це весела та сумна, лірична та мудра розповідь про пригоди брата і сестри, що вирушили на пошуки Синього птаха, символа щастя. Вона наповнена вірою у добротність та мужність Людини, в її перемогу над непізнаними силами і законами природи, над тяжкими випробуваннями — голодом, зубожінням, війною. П'єса стверджує перемогу добра та істини, можливість наближення до Ідеалу, розумну владу людини над природою.

2 ведучий: Метерлінк не випадково вибрав синій колір для свого птаха, бо цей колір — символ таїни, вічного пошуку, мрії. Синій колір мають вода і небо, це колір нашої планети, де повинна панувати вічна Гармонія.

Перегорнемо сторінки відомого твору. Дія відбувається у хатині Дроворуба у різдвяну ніч — найказковіше, таємниче і сповнене добра і сподівань свято.

Звучить музика Й.-С. Баха («Анданте»).

Сцена 1

Дія 1, картина 1 (Дійові особи — брат і сестра Тільтіль і Мітіль).

Тільтіль. Іде сніг... Ген дві карети шістріком!..

Мітіль. Вийшли дванадцять хлопчиків!.. (І далі за текстом до появи Феї).

Фея (знаєчка спалахнувши). Зовсім не нагадую!.. Ні найменшої подобі!.. Це обурливо!.. Я — Фея Берюліна...

Сцена 2

(Дійові особи — Фея, діти, душі предметів).

Тільтіль. Яка гарненька зелена шапочка!.. А що це в неї виблискує на пряжці?..

Фея. Великий алмаз, він повертає зір... (за текстом до появи Душі Світла).

Тільтіль. Це королева?

Мітіль. Це богородиця!..

Фея. Ні, діти, це Душа Світла...

Сцена 3

Дія 2, картина 3. Країна Спогадів.

З густого туману праворуч встає могутній дуб з прибитою до його стовбура дощечкою. Молочно-біле каламутне непроникле світло. Тільтіль і Мітіль стоять під дубом.

Тільтіль. Ось і дерево!..

Мітіль. А на ньому напис!.. (далі за текстом до слів Тільтіля).

Тільтіль. Я посаджу його в клітку... Стій, а де ж клітка?.. Ага, я ж її залишив під деревом... *(Біжить до дерева, вертається з кліткою і саджає у неї дрозда).* Виходить, ви мені його насправді даруєте?.. Правда?.. Ото Фея буде задоволена!.. І Душа Світла!..

Сцена 4

Дія 3, картина 4. Палац Ночі.

Ніч... Кішка мені сказала, що ви прийшли сюди за Синім Птахом, — це правда?..

Тільтіль. Так, добродійко, але дозвольте... Будь ласка, скажіть, де він? (до кінця картини 4).

Сцена 5

Дія 3, картина 5. Ліс.

Звучить уривок із «Дев'ятої симфонії» Л.Бетховена.

Тільтіль. Яке віроломство!..

(Тільтіль опускається на одне коліно і, розмахуючи ножем, намагається захистити сестричку, що верещить не своїм голосом. Бачачи, що Тільтіль майже переможений, Тварини і Дерева підходять ближче і пробують ударити його. Раптом сутеніє.

Тільтіль у відчай кличе по допомогу.) До мене! До мене!.. Тіло!.. Тіло!.. Де Кішка?.. Тіло... Тілетто!.. Тілетто!.. Допоможіть! Допоможіть!.., (далі за текстом до слів Душі Світла)

Душа Світла. Що таке? Що тут коїться?.. Дурненький!.. Як же ти не здогадався?.. Поверни алмаз — вони тієї ж миті зануряться у Морок та Мовчання, і ти вже не бачитимеш їхніх почуттів...

Сцена 6

Дія 4, картина 9. Сади Блаженства.

Тільтіль. Що це за товстуні веселяться і їдять такі смачні речі?..

Душа Світла. Це Найситіші Земні Блаженства, їх легко впізнати. Можливо, Синій Птах випадково залетів до них на хвилинку, та, втім, це малоімовірно. Тому поки що не повертай алмаза. Для заспокоєння совісті давай обстежимо цю частину зали (далі за текстом до слів Душі Світла).

Душа Світла. Поверни алмаз! Швидше!..

Тільтіль. Виходить, у нашому будинку мешкають Блаженства?.. (до слів Блаженства: «Я пошлю за ними Блаженство Бігати По Росі Босим — воно у нас найпрудкіше...»)

Блаженство. Це Великі Радощі!..

Тільтіль. Ти їх знаєш поіменно?.., (до кінця дії).

Сцена 7

Дія 6, картина 11. Прощання.

Тільтіль. Ти не рада, що вернулася додому?.. Що з тобою, Душа Світла?.. Ти зблідла, чи бува не захворіла?..

Душа Світла. Ні, що ти, мій хлопчику!.. Просто я засумувала, тому, що мені скоро доведеться з вами розлучитися...

Тільтіль. Розлучитися?..

Душа Світла. Авжеж, так треба... Більше мені тут нема чого робити. Проминув рік, скоро прийде фея і запитає, чи знайшов ти Синього Птаха...

Тільтіль. Але ж у мене нема Синього Птаха!.. Птах з Країни Спогадів почорнів, птах з Царства Майбутнього став червоним, птахи з Палацу Ночі повмирали, а в лісі я не зумів спіймати птаха... Хто ж винен, що вони то колір змінюють, то не виживають, то тікають?.. Фея не розсердиться на мене? Що вона скаже?..

Тільтіль. Як, і ти прощаєшся?.. Ти також розлучаєшся з нами?..

Хліб (з великою гідністю). Ну ось так: ви більше не почуєте мого голосу, ви більше не побачите мене живим... Ваші очі перестануть відрізняти невидиме життя предметів, але я завжди буду там, у діжі, на полиці, на столі, біля тарілки із супом, — сміливо можу сказати, що я найвірніший співтраpezник і найдавніший друг Людини...

Вода. Любіть водограї, прислуховуйтеся до дзюрчання струмків... Я завжди буду там. Сидячи ввечері біля одного з джерел — а їх туг у лісі багато, — намагайтеся збагнути, що воно хоче сказати...

Душа Світла. Не плачте, мої дорогі!.. На відміну від води в мене нема голосу. В мене є лише сьайво, але Людина його не чує. Я ж не сплю над Людиною до кінця її днів... Пам'ятайте: я розмовляю з вами кожним місячним променем, кожною зірочкою, що дивиться на вас, кожним світанком, кожною лампою, що світиться, кожним вашим чистим і ясним помислом...

Сцена 8

Дія 6, картина 12. Пробудження (на фоні музики: Й-С.Бах, «Аллегро»).

Тільтіль. Точно, точно, у мене є птах... Де ж він?.. А, ось і птах!., (далі за текстом до кінця п'єси).

І ведучий: Мабуть, дійсно: Синього Птаха неможливо упіймати, він не живе в клітці, а якщо попадає в неї, змінює колір. Але хіба не щасливими були метерлінківські герої самим пошуком щастя? І дорослі, які вміють не соромитися шукати щастя, зовсім по-іншому дивляться на життя. І в наш суворий і прагматичний час, коли людина зневірюється у собі, коли опускаються руки і настає мить відчаю, згадайте Моріса Метерлінка і — посміхніться. Шукайте Синього Птаха, якщо навіть для цього знадобиться все життя!

2 ведучий (Читає вірш О.Ніколенко «За синім птахом»):

Синій птах пролетів наді мною,
Помахав на прощання крилом...
Де ж те щастя, що зве за собою,
Чи воно було ранішнім сном?
Де те світло, що зцілює душу?
Де відрада для серця мого?
Свого птаха зловити я мушу,
Та чи зможу знайти я його?
У яких його хмарах шукати?
На якій він тепер стороні?
Ми приречені вічно блукати
У сумній і похмурій імлі.
Ми йдемо уперед без дороги,
Помиляємося, змінюєм шлях.
Чи втамуються наші тривоги,
Чи є щастя в далеких краях?..
Синій птах промайнув — і розтанув,
Довго голос у небі дзвенів...
Пелюстки облітають з каштанів,
Наче пір'я, що птах загубив.
Наморившись, прийшла я додому,
Вже не мала ні сили, ні слів.
Раптом погляд спустився додолу —
Там мій птах довгожданний сидів...

Галина Козуб
кандидат філологічних наук
м. Полтава